

ศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง:
ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 2
A STUDY OF THE ABBOT'S ROLE IN CREATING STRENGTH TO THE
COMMUNITY: A CASE STUDY OF THE ABBOT RULING AREA OF
REGIONAL SANGHA 2

สันติ เมืองแสง*

Santi Maungseang

Received: May 07, 2019

Revised: May 25, 2019

Accepted: June 09, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาบทบาทการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 2) เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 3) เพื่อบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 การวิจัยนี้ เป็นการการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ พระสังฆาธิการผู้ปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 มี 3 จังหวัด คือ พระนครศรีอยุธยา สระบุรี และอ่างทอง จังหวัดละ 3 รูป จำนวน 9 รูป และ ตัวแทนของชุมชนท้องถิ่น จังหวัดละ 20 รูป/คน รวม 3 จังหวัด จำนวน 60 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า

พระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 มีบทบาทในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งตาม พ.ร.บ.คณะสงฆ์ 6 ด้านอย่างครบถ้วน มีบทบาทในด้านสังคม เศรษฐกิจ การพึ่งพาตนเอง คุณธรรมและจริยธรรม วัฒนธรรม สุขภาพพลานามัย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ

* Assistant Professor, Lecturer In Buddhism Faculty of Buddhism Mahachulalongkorn Rajavidyalaya University.

สิ่งแวดล้อม รูปแบบที่พระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง 3 ด้าน คือ 1. การทำเป็นตัวอย่างแก่ชุมชน เช่น เป็นที่พึ่งทางจิตใจของผู้มีทุกข์ให้มีความสงบ เยือกเย็นสะอาด ช่วยเหลือประชาชน ปลอบขวัญให้กำลังใจ แนะนำแนวทางแก้ปัญหาชีวิตให้ 2. การร่วมมือกับชุมชน เช่น ร่วมมือกับชุมชน ในการจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับวันสำคัญต่างๆ 3. สนับสนุนกิจกรรมของชุมชน เช่น การให้ชุมชนมีสิทธิที่จะตัดสินใจเพื่อตนเอง และมีวิธีการที่จะ ดำเนินการตามที่ดีตัดสินใจ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ร่วมกับชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ

คำสำคัญ: บทบาท, ชุมชน, พระสังฆาธิการ

ABSTRACT

The aims and objectives of the research topic (1) To study the duty and the prosperity of Community on the role of the ecclesiastical monk in monastical section II (2) to study the process of strength of community on the role of the ecclesiastical monk in monastical section II) (3) to integrate the main Dhamma of strength of community on the role of the ecclesiastical monk in monastical section II Methodology was the Mixed method and Key informants are Phrasangha Administrators, Guardians of the Sangha Region, 3 provinces, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Saraburi and Ang Thong, 3 pictures per province, 9 images and representatives of local communities, 20 pictures per province / person, total 3 provinces, 60 pictures / person

Findings of this research were as follows:

Ecclesiastical monk in monastical section II had the role Strength of Community following by the rule (P.R.B.) of sixth sections of monk in perfection. They had the role in the society, Economy, Selfreliance, Moral and ethical conduct, culture, good health, Conservation of natural resources, and environment of Community. The plan of ecclesiastical monk in monastical action II, it consists of three main

development, as following: To create the example for community such as: He must be the dependence on action, word and mind of people to eradicate from social suffering to happy life.he must help people on giving the good consolation, to improve the resolution of human issues. Collaboration of

community such as: he would be the Collaboration with community on the exhibition dealing with the important days. Supporting on the social activities such as: The community would have the privilege to make itself the decision and to have the technique on its decision that it deals with the public activities and advantage for the variety of the development.

Keywords: Prosperity, Community, Ecclesiastical monk

1. บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504 จนถึงฉบับปัจจุบัน คือฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ได้ก่อให้เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในทุกภาคส่วนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะความอ่อนแอของชุมชนในชนบทที่ถูกดึงดูดและผลักเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการ ในฐานะเป็นฐานสนับสนุนและรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเต็มรูปแบบ ทำให้ชุมชนขาดความเข้มแข็งในการสร้างสรรค์และพัฒนาตนเอง ไม่มีความพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพอยู่ในชุมชน และไม่มีศักยภาพในการบริหารจัดการตนเอง ประเด็นเรื่องชุมชนเข้มแข็ง จึงได้รับการหยิบยกขึ้นมากล่าวถึงในฐานะที่เป็นทางเลือกอีกทางหนึ่ง ที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นมิได้เกิดขึ้นเพียงลำพังหรือขาดความเชื่อมโยงกับภายนอกแต่อย่างใดไม่ เพื่อให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างยั่งยืน

การที่คนแต่ละคนมาอยู่ร่วมกัน แต่ได้สร้างความสัมพันธ์กันโดยมีหลักการ เงื่อนไข กติกา ซึ่งเราเรียกโดยรวมว่าระเบียบบรรทัดฐานของการอยู่ร่วมกันกลายเป็นชุมชน ชุมชนจึงมีลักษณะเป็นองค์กรทางสังคมที่สามารถตอบสนองความต้องการในชีวิตประจำวันของสมาชิก และสามารถช่วยให้สมาชิกสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆที่มีและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข

การที่ประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ของเมืองหรือชนบทรวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน โดยมี การเรียนรู้ การจัดการและการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชนแล้วถึงได้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ทำให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง กลุ่มบุคคลที่ศีลเสมอกันและการมีทรรศนะที่ถูกต้องตรงกัน นี่ถือเป็นคุณสมบัติของพระสงฆ์ หน้าที่หลักของพระสงฆ์ก็คือการศึกษาพระปริยัติและประพฤติปฏิบัติธรรม ส่วนหน้าที่ที่มีต่อสังคม พระภิกษุสงฆ์ยังคงมีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนหลักธรรมให้แก่ประชาชน เพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติตั้งอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม

พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา เริ่มต้นบทบาทเมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าได้ส่งสาวก 60 รูป ไปประกาศพระศาสนา ดังใจความที่ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์

ทั้งหลาย จงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์โดยสิ้นเชิง” (วิ.มหา. (ไทย) 4/32/40) โดยมีพระพุทธองค์และพระสงฆ์สาวก เป็นผู้ทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา จึงกล่าวได้ว่าพระสงฆ์ซึ่งมีหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น เผยแผ่เน้นความสุขที่ได้เข้าถึงธรรมอย่างมีสติและปัญญาพัฒนาชีวิตและสังคม (PhrakhruPhaladteranuwat, 2017) พระสงฆ์จึงต้องเป็นนักพัฒนาในทุกๆด้าน ส่วนทางด้านการศึกษาปกรองนั้นต้องยึดหลักพระธรรมวินัยเป็นหลักที่สำคัญ

บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมในอดีต หน้าที่ของพระสงฆ์ตามพระบัญญัติคือ เป็นผู้ให้ธรรมเป็นทาน คือการให้ธรรมะ โดยการชี้แจงแนะนำในเรื่องหลักความดีงาม หรือหลักการที่จะช่วยให้สังคมมนุษย์ประสบแต่สิ่งที่ดีงาม จึงกล่าวได้ว่า “พระสงฆ์ในอดีต จึงมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งมีความผูกพันและเกี่ยวข้องกับชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะพระสงฆ์ดำรงอัตภาพได้ด้วยอาศัยประชาชนในชุมชน และทั้งฐานะของพระสงฆ์ที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของคนในชุมชน จึงต้องมีบทบาทต่อชุมชนและสังคมในด้านต่างๆ” (Phrarachworamuni (P.A.Payutto,1984)

พระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์ในฐานะที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการบริหารองค์กรสงฆ์ที่เข้มแข็งในยุคโลกาภิวัตน์ได้นำไปปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีทั้งด้านพระธรรมวินัย ด้านคำสอนทางพระพุทธศาสนา และด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน เพื่อเป็นบรรทัดฐานทางพระพุทธศาสนาสืบต่อไป (Kiettisak Suklueang,2018) เมื่อกล่าวถึงบทบาท (Role) ของพระสงฆ์ในทางพระพุทธศาสนาจะเห็นได้เด่นชัด มีความเกี่ยวเนื่องกันกับสังคมไทย ตอนเกิดก็มีความเกี่ยวเนื่องกับพระสงฆ์เพราะว่าต้องมีการตั้งชื่อ โขนผมไฟหรือว่าใส่บาตรทำบุญวันเกิดก็ต้องนิมนต์พระ พระสงฆ์จึงมีบทบาทเกี่ยวข้องกับสังคมไทยทั้งงานมงคลและอวมงคล นอกจากนี้พระสงฆ์ต้องมีบทบาทตามภารกิจ กล่าวคือ “พระสงฆ์ที่เป็นพระสังฆาธิการในปัจจุบันมีบทบาทตามภารกิจ 6 ประการของคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 กล่าวคือ บทบาทด้านงานปกครองคณะสงฆ์ งานศาสนศึกษา งานศึกษาสงเคราะห์ งานเผยแผ่ศาสนาธรรม งานสาธารณูปการ และงานสาธารณสงเคราะห์” (Prapaipan Poogsavat,1997) พระสังฆาธิการจึงมีหน้าที่ที่จะต้องทำเพื่อประโยชน์ของประชาชน มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งมีความผูกพันและเกี่ยวข้องกับชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะพระสงฆ์ดำรงอัตภาพได้ด้วยอาศัยประชาชนในชุมชน และทั้งฐานะของพระสงฆ์ที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของคนในชุมชน จึงต้องมีบทบาทต่อชุมชนและสังคมในด้านต่างๆด้วยโดยปริยายนั่นเอง

บทบาทของพระสงฆ์ซึ่งเป็นพระสังฆาธิการมีบทบาทต่อสังคมในปัจจุบัน กล่าวได้ว่า “พระสังฆาธิการมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนมากขึ้น ทั้งด้านการพัฒนาสังคม มีการพัฒนาด้าน

จิตใจของคนในชุมชน ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต และส่งเสริมกิจกรรมร้านค้าในชุมชน เพื่อส่งเสริมหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการพัฒนาวัฒนธรรม ได้จัดตั้งศูนย์รวมแหล่งความรู้แขนงต่างๆ เพื่อปลูกฝัง ส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”(Phrakhruphisitprachanat (Prayoon Nantiyo),2017) ในยุคโลกาภิวัตน์ พระสังฆาธิการต้องมีการพัฒนารูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยมีการแสดงธรรมเทศนา การบรรยายธรรมหรือปาฐกถาธรรม การสอนสมถกรรมฐานหรือวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งเป็นรูปแบบการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับยุคสมัย

กล่าวได้ว่า บทบาทที่พึงประสงค์ของพระสังฆาธิการกับการพัฒนาสังคมเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ด้วยการทำตามภารกิจ 6 ประการของคณะสงฆ์ พร้อมทั้งมีบทบาททางด้านสังคมด้านเศรษฐกิจ การพึ่งพาตนเอง ด้านจริยธรรม ด้านวัฒนธรรม ด้านสุขภาพพลานามัย และด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาบทบาทการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2

2.2 เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2

2.3. เพื่อนำหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ระหว่าง การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง : ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 ได้แก่ พระสังฆาธิการผู้ปกครองคณะสงฆ์

ภาค 2 มี 3 จังหวัด คือ พระนครศรีอยุธยา สระบุรี และอ่างทอง จังหวัดละ 3 รูป จำนวน 9 รูป และ ตัวแทนของชุมชนท้องถิ่น จังหวัดละ 20 รูป/คน รวม 3 จังหวัด จำนวน 60 รูป/คน

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 บทบาทการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 2 ดังนี้ คือ

ด้านสังคม พบว่า พระสังฆาธิการมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลต่างๆแก่ประชาชน ใช้วัดเป็นสถานที่ฝึกอบรมกิจกรรมของชุมชน เป็นวิทยากรพิเศษบรรยายเกี่ยวกับศีล 5 ให้แก่องค์กรต่างๆในชุมชน พัฒนาพื้นที่ของวัดให้เป็นลานวัด ลานใจ ลานกีฬาของเยาวชนและประชาชนและใช้วัดเป็นสถานที่จัดเวทีประชาคม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มหรือองค์กรชุมชนต่าง ๆ

ด้านเศรษฐกิจ การพึ่งพาตนเอง พบว่า พระสังฆาธิการมีบทบาทในการเทศนาให้คำปรึกษา แนะนำเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองและการประกอบอาชีพที่สุจริต เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามแนววิถีพุทธแก่ชุมชน ให้ความร่วมมือในการจัดตั้งองค์กรชุมชน และกองทุนในการช่วยเหลือในการดำรงชีวิตแก่ประชาชนในชุมชน และเป็นวิทยากรบรรยายให้กับองค์กรชุมชนต่างๆรวมพลังกันเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเป็นอยู่ที่ดีและมีความสุข

ด้านจริยธรรม พบว่า พระสังฆาธิการมีบทบาทในการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนยึดมั่นในความถูกต้องและความบริสุทธิ์ยุติธรรม มีการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนยึดถือประโยชน์ส่วนรวม มีการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีจิตสำนึกที่ดี มีความซื่อสัตย์ สุจริตและความรับผิดชอบ และมีความเสียสละเอื้ออาทรต่อกันในยามปกติและยามเดือดร้อน

ด้านวัฒนธรรม พบว่า พระสังฆาธิการมีบทบาทในการส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางการติดต่อประสานงานทางศิลปวัฒนธรรม มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆของสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ และมีการส่งเสริมการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุในชุมชน

ด้านสุขภาพพลานามัย พบว่า พระสังฆาธิการมีบทบาทในการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีสุขภาพจิตที่ดี ด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนละ เลิกสิ่งเสพติดให้โทษ และให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนในชุมชนได้คะแนนน้อยที่สุด

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า พระสังฆาธิการมีบทบาทในการสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างประหยัดและรู้คุณค่า และให้ความร่วมมือกับชุมชนในการแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม

4.2 กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 พบว่า การทำเป็นตัวอย่างแก่ชุมชน พบว่า พระสังฆาธิการทำเป็นตัวอย่างแก่ชุมชน ในด้านความดีงาม เป็นผู้นำทางคุณธรรม โดยเฉพาะความเป็นระเบียบวินัยและความมีความเป็นอยู่พอประมาณ เป็นที่พึ่งพิงทางจิตใจของผู้มีทุกข์ให้มีความสงบ เยือกเย็นสะอาด ทำวัดให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาให้ความร่วมมือสนับสนุนให้เกิดการรวมพลังแก้ปัญหาต่างๆ ช่วยเหลือประชาชน ปลอบขวัญให้กำลังใจ ชี้แนะแก้ปัญหาชีวิตให้

การร่วมมือกับชุมชน พบว่า พระสังฆาธิการมีบทบาทในการทำวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาด้านต่างๆ ทั้งด้านหลักธรรมของพระศาสนา และการอาชีพ การปฏิรูปจิตใจของประชาชน ให้ความร่วมมือกับชุมชนในการจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับวันสำคัญต่างๆ ให้ความร่วมมือกับชุมชนในการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ด้านต่างๆ และให้ความร่วมมือกับชุมชนในการจัดประชุม สัมมนาแก้ปัญหาให้แก่ชุมชน

สนับสนุนกิจกรรมของชุมชน พบว่า พระสังฆาธิการมีบทบาทในการจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ร่วมกับชุมชน ให้ความร่วมมือกับชุมชนสร้างสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ ให้กับชุมชน เช่น ห้องสมุด ศาลาที่พัก สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น เป็นต้น ให้ทุนการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนที่บำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชนและได้บริจาคปัจจัยร่วมปลูกสร้างสาธารณประโยชน์ให้กับชุมชน เช่น โรงเรียน ห้องสมุด ศาลาที่พัก สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น เป็นต้น

4.3 หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 คือ หลักธรรมที่พระสังฆาธิการนำมาเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง 6 ด้าน

1) หลักธรรมเสริมสร้างชุมชนด้านสังคม ด้วยสังคหวัตถุธรรม 4 ประการ คือ (1) ทาน การแบ่งปัน เป็นพื้นฐานของมนุษย์ที่จะมีการเอื้ออาทรต่อกัน (2) ปิยวาจา การพูดด้วยคำอันเป็นที่รัก มุ่งไปที่การสื่อสารกันในระดับต่าง ๆ เพื่อมีความเข้าใจร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว (3) อตถจริยา การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ การดำรงตนให้มีประโยชน์ต่อผู้อื่น หรือ (4) สมานัตตตา การทำตนให้เป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย การประพฤติตนเองที่วางตัวตนให้เสมอต้นเสมอปลาย หรือการเป็นผู้ประสานงานที่ดีต่อสังคม ชุมชนองค์กรที่ตัวเองสังกัดอยู่ ไม่เป็นคนยุ่ง ทำให้คนในสังคมแตกแยกกัน

2) หลักธรรมเสริมสร้างชุมชนด้านเศรษฐกิจ การพึ่งพาตนเอง แบ่งออกเป็น 3 หลัก ได้แก่ (1) หลักเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความสันโดษ คือ ความพอใจในสิ่งที่ตนมี ตนได้ ตนเป็น (2) หลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ความพอใจ ความพากเพียร ความตั้งใจแน่วแน่ และการพิจารณาพิเคราะห์ ใคร่ครวญ (3) หลักทวิภูมิมกัตถะ 4 ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน อันอำนวยการประโยชน์สุขขั้นต้น เพื่อประโยชน์สุขสามัญที่มองเห็นกันในชาตินี้ ที่คนทั่วไปปรารถนา มี ทรัพย์ ยศ เกียรติ ไมตรี เป็นต้น 4 ประการ คือ (1) อุภูฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น ขยันหมั่นเพียร

เลี้ยงชีพด้วยการหมั่นประกอบการทำงาน เป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้านในการทำงานนั้น (2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์ ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียรโดยชอบธรรม (3) กัลยาณมิตตา คบคนดี ไม่คบคนชั่ว (4) สมชีวิตา อยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ แล้วเลี้ยงชีพพอเหมาะ ไม่ให้สุรุ่ยสุร่ายนัก ไม่ให้ผิดเคืองนัก ด้วยคิดว่า รายได้จกต้องเหนือรายจ่ายและรายจ่ายจกต้องไม่เหนือรายได้

3) หลักธรรมเสริมสร้างชุมชนด้านจริยธรรม ด้วยหลักเบญจศีลหรือศีลห้า คือข้อกำหนดอย่างต่ำที่สุดในการควบคุมความประพฤติของมนุษย์ กล่าวคือ (1) ไม่ทำลายชีวิต ดำเนินชีวิตโดยปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านชีวิตร่างกาย (2) ไม่เอาของที่เขาไม่ได้ให้ ดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านทรัพย์สินและกรรมสิทธิ์ (3) ไม่ประพฤติดนินทาทั้งหลาย ดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านคู่ครอง บุคคลที่รักหวงแหน ไม่ผิดประเพณีทางเพศ ไม่นอกใจคู่ครองของตน (4) ไม่พูดเท็จ ดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาเท็จ โกหก หลอกลวง ตัดรอนประโยชน์หรือแกล้งทำลาย (5) ไม่เสพของมึนเมา ดำเนินชีวิตที่ปราศจากความประมาท เนื่องจากการใช้สิ่งเสพติดที่ทำให้เสียสติสัมปชัญญะ เบญจศีลและเบญจธรรม เป็นธรรมคู่กันส่งเสริมเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน กล่าวคือ เบญจศีลเป็นหลักที่ควรดเว้น เบญจธรรมเป็นหลักธรรมที่ควรปฏิบัติ เบญจศีลและเบญจธรรมเป็นหลักธรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และส่งผลที่ดีต่อสังคม

4) หลักธรรมเสริมสร้างชุมชนด้านวัฒนธรรม ด้วยสัปปุริสธรรม 7 ประการ คือ (1) รู้จักเหตุ รู้หลักการ กฎเกณฑ์ (2) รู้จักผล รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ (3) รู้จักตน ว่ามีความรู้ความสามารถ ความถนัด มีคุณธรรมเช่นใด (4) รู้จักประมาณ รู้จักพอดี พอเหมาะ พอควร (5) ความรู้จักกาล รู้เวลาอันเหมาะสม เช่น ตรงต่อเวลา ทันเวลา และพอเวลา (6) รู้จักชุมชน รู้จักการประพฤติต่อชุมชน รู้จักการวางตัว การแต่งกาย และกริยามารยาทให้ถูกต้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี (7) การรู้จักบุคคล เข้าใจลักษณะของบุคคล รู้จักการปฏิบัติต่อบุคคลได้เหมาะสม หลักสัปปุริสธรรม เป็นหลักในการทำงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ทำให้การทำงานของพระสงฆ์ นั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุข ในขณะที่เดียวกันยังเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับพระสงฆ์นักพัฒนาให้มีแนวทางการทำงานที่เป็นรูปธรรม มีกฎเกณฑ์ในการทำงานมีจุดหมายที่ชัดเจนตลอดจนยอมรับสิ่งใหม่หรือการเปลี่ยนแปลง บุคคลผู้มีสัปปุริสธรรม 7 ประการ จะทำให้รู้จักหลักแห่งการดำรงชีวิต เป็นผู้ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น โดยไม่คิดว่าตนเองวิเศษหรือฉลาดกว่าคนอื่น เป็นผู้ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บเพราะไม่ทำอะไรหักโหมเกินกำลังของตน ทำให้ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี และยังดำรงชีพอยู่ได้ด้วยความไม่ประมาท เพราะรู้จักคบสมาคมกับคนในชุมชน เป็นชุมชนพึ่งพากันไปสู่ความดีงาม

5) หลักธรรมเสริมสร้างชุมชนด้านสุขภาพ เสริมสร้างชุมชนด้านสุขภาพด้วยการรักษาศีล คือ การควบคุมกายใจและวาจา ให้อยู่ในทางที่ดี คือ มีความบริสุทธิ์ทั้งกายวาจาและใจ นอกจากการรักษาศีลแล้ว ยังมีหลักธรรมอื่นๆอีกที่ช่วยส่งเสริมการมีชีวิตยืนยาว เสริมสร้างชุมชนด้านสุขภาพด้วยอิทธิบาท 4 อิทธิบาท แปลว่า บาทฐาน แห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรมเครื่องให้ลุถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ ด้วยสิ่งที่เรียกว่า อิทธิบาท ซึ่งจำแนกไว้เป็น 4 คือ (1) ฉันทะ คือความพอใจในฐานะเป็นสิ่งที่ตนถือว่าดีที่สุด ที่มนุษย์เรา ควรจะได้ ข้อนี้เป็นกำลังใจ อันแรกที่ทำให้เกิดคุณธรรมข้อต่อไปทุกข้อ (2) วิริยะ คือความพากเพียร หมายถึง การกระทำที่ติดต่อกัน ไม่ขาดตอน เป็นระยะยาวจนประสบความสำเร็จ คำนี้ มีความหมายของความกล้าหาญเจืออยู่ด้วยส่วนหนึ่ง (3) จิตตะ หมายถึง ความไม่ทอดทิ้งสิ่งนั้นไปจากความรู้สึกรักของตัว ทำสิ่งซึ่งเป็นวัตถุประสงค์นั้นให้เด่นชัดอยู่ในใจเสมอ (4) วิมังสา หมายถึง ความสอดส่องในเหตุและผลแห่งความสำเร็จเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ให้ลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นไป

6. หลักธรรมเสริมสร้างชุมชนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลัก สันโดษ พระพุทธองค์ทรงสอนให้ทำตนเป็นผู้มีกน้อย ใช้สอยของกินของใช้อย่างประหยัด เท่าที่มีความจำเป็นแก่ชีวิตเท่านั้น ซึ่งที่สำคัญๆก็คือ ปัจจัย 4 อันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ทำให้ทรัพยากรของโลกถูกใช้อย่างประหยัด สัตว์และพืช ตลอดจนแร่ธาตุต่างๆ จะไม่ถูกใช้จ่ายไปอย่างฟุ่มเฟือย ทรัพยากรธรรมชาติจึงจะเหลืออยู่มาก ไม่เกิดความขาดแคลน ข้อประพฤติปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าทรงพาดำนาชาวโลก ให้ก้าวเข้าสู่ระบบนิเวศวิทยา อันจะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดมลภาวะ ทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ ซึ่งถือได้ว่า เป็นทั้งการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของโลก

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1) พระสังฆาธิการจะต้องพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาของชุมชนเพื่อสร้าง กัลยาณชนให้เกิดขึ้นในสังคม

2) พระสังฆาธิการจะต้องสร้างการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมพุทธศาสนิกชนร่วมกับ องค์กรต่างๆ ภายในชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาแบบองค์รวม

6.2 ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการจัดทำวิจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมระหว่างวัดกับองค์กร ต่างๆ ในชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้เกิดการศึกษาการพัฒนาแบบองค์รวม

2) ควรมีการศึกษาวิธีการและขั้นตอนการจัดกิจกรรมต่างๆในวัด โดยอาศัยการ เปรียบเทียบระหว่างชนบทกับในเมือง

References

- Kiettisak Suklueang. (2018). The Strategy of Strengthen Sangha Administration Management In Globalization Age *Journal Of MCU Social Science Review*, 7(1), 99-114
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Mahachulalongkornrajavidyalaya Tripitaka*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Publishing.
- Prapaipan Poogsavat. (1997). *Gather and compiled Abbot in the Sangha Organize and Religion Activities Guide Book*. Bangkok: kansatsana Priting House.
- Phrakhru Phaladteranuwat, Phrakhrusangkharak Kiettisak Kittipanno, Rattapon Yenjaime. (2017). Promotion of Strengthening the Development Monk for Driving the Development in Lower North Region. *Journal of MCU Social Science Review*, 6 (2), 425-437.
- Phrarachworamuni (PA. Payutto). (1984). *Buddhist Religion with Thai Social*. Bangkok: Komolkeemthong Foundation Publishing.
- Phrakhru phisitprachanant (Prayoon Nantiyo). (2017). The Role of Community Development of Wat Intharam Amphawa District, Samut Songkhram Province. *Journal of MCU Social Science Review*, 6 (2), 439-454.